

Η σύγχρονη σημασία της ιστορικής παρουσίας του Οικουμενικού Θρόνου στην Ορθόδοξη Εκκλησία

/ [Πεμπτούσια](#)

Με εξαίρεση βεβαίως **τα δογματικά θέματα, ως προς τα οποία οι πάντες θα πρέπει να ομνοούν**, διαφορετικά ο διαφωνών, εάν άμεσα η εκ των υστέρων δεν δώσει τελικά τη συναίνεσή του, αποβάλλεται της εκκλησιαστικής κοινωνίας, στα θέματα εκλογής αρχιερέων και εκποιήσεως εκκλησιαστικών πραγμάτων τα μέλη της Συνόδου μιας κατά τόπον Εκκλησίας μπορούν να αποφασίζουν σύμφωνα με την αρχή της πλειοψηφίας, σύμφωνα με τον στ' κανόνα της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου[143] που επιτάσσει «κρατείτω η των πλειόνων ψήφος», εάν ο Πρώτος αυτών επέχει της ψηφοφορίας.

Στην αρχή της πλειοψηφίας, προκειμένου περί **εκλογής επισκόπου** αναφέρεται και ο ιθ' κανών της Συνόδου της Άντιοχείας[144]. Αυτονόητα η αρχή της πλειοψηφίας κρατεί σύμφωνα με τις ερμηνευτικές παρατηρήσεις του Βαλσαμώνα και του Αριστηνού και σε όλα τα άλλα θέματα, τα οποία θεωρούνται δευτερευούσης σημασίας, ώστε να μη χρειάζεται η συναίνεση του Πρώτου ή η ομοφωνία των

άλλων συνοδικών μελών.

Το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας εκλαμβάνει ότι ο 34ος κανών των Αποστόλων δεν ήταν εφαρμόσιμος και δεν είναι εφαρμοστέος στη σχέση λειτουργίας μεταξύ των Προκαθημένων των κατά τόπους Αυτοκεφάλων Εκκλησιών. Οφείλει απαραίτητως να επισημανθεί εκ νέου ότι **κείμενο της Ραβέννας δεν κάνει λόγο για εφαρμογή του 34ου κανόνα των Αποστόλων σε παγκόσμιο επίπεδο. Ούτε εξομοιώνει τη λειτουργία του Πρώτου σε επαρχιακό επίπεδο με τη λειτουργία του Πρώτου σε παγκόσμιο επίπεδο.** Επισημαίνει ασφαλώς τη στο πλαίσιο της Πενταρχίας ισχύουσα **αρχή της ομοφωνίας** στις αποφάσεις των πέντε Πατριαρχών και των Οικουμενικών Συνόδων[145]. Το παράδοξο είναι εδώ ότι **το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας** -μη ηθελημένα ασφαλώς- **αντιμάχεται ουσιαστικά την αρχή της ομοφωνίας** και αυτό για να μην αναγνωρισθεί Πρώτος διαθέτων -υποτίθεται- Πρωτείο εξουσίας.

Τα κύρια επιχειρήματα, τα οποία προβάλλει το κείμενο είναι:

1. Δεν προβλέπεται Πρωτείο ενός **«Οικουμενικού Πρωθιεράρχου»** σε παγκόσμιο επίπεδο **από τους Ι. Κανόνες και την Ι. Παράδοση**[146].
2. Εάν υπήρχε Πρωτείο τοιούτου είδους, θα έπρεπε ο «Οικουμενικός Πρωθιεράρχης», όπως τον χαρακτηρίζει το κείμενο, **να εκλέγεται από τους υπολοίπους προκαθημένους των Ορθοδόξων Εκκλησιών**[147].

Το παράδοξο βεβαίως είναι ότι, ενώ οι Ι. Κανόνες κατά το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας δεν ορίζουν το περιεχόμενο του Πρωτείου του Πρώτου, αυτό αναγνωρίζει Πρώτον, δηλ. τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (μετά την αποκοπή του Ρώμης), ο οποίος όμως **ως έχων Πρωτείων τιμής δε φαίνεται να έχει καμιά κανονική αρμοδιότητα**. Κατά το ίδιο κείμενο, επίσης, ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως απέκτησε αρμοδιότητες **όλως εσχάτως** με την απόφαση της Δ΄ Πανορθόδοξου Διασκέψεως[148] (1968, π. Σ. 7) και από τον Κανονισμό Λειτουργίας Προσυνοδικών Πανορθόδοξων Δια-σκέψεων[149] (αρ. 2, 13) που κατηρτίσθη και συνεφωνήθη στη γ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη το 1986 στη Γενεύη.

Σύμφωνα με τα δύο αυτά κείμενα -κατά την ερμηνεία του κειμένου του Πατριαρχείου Μόσχας- ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μπορεί, όπως ανωτέρω (κεφ. Ι) έχει επισημανθεί, να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες διορθόδοξου και διαχριστιανικού χαρακτήρα έχοντας τη συναίνεση των Ορθοδόξων Εκκλησιών, η οποία συναίνεση εκφράζεται ειδικά στις Πανορθόδοξες Προσυνοδικές

Διασκέψεις[150].

Το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας στο σημείο αυτό δεν αναφέρεται πλέον στον Πάπα Ρώμης, αλλά στο θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως, δεδομένου ότι αυτός σήμερα είναι η μεταξύ των Ορθοδόξων Εκκλησιών Πρω-τόθρονος Εκκλησία, η **«κεφαλή» και της Εκκλησίας της Ρωσσίας** –όπως αναγράφεται στον Τόμο προαγωγής της σε Πατριαρχείο- **και όλων των υπολοίπων Ορθοδόξων Εκκλησιών.**

Ανεξάρτητα όμως από αυτό η **Εκκλησία της Ρωσσίας και όλες οι υπόλοιπες Εκκλησίες στο πλαίσιο του θεολογικού τους διαλόγου με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία θα κληθούν να ερμηνεύσουν το Πρεσβείον του Πρώτου θρόνου που εδόθη στη Ρώμη από τους ιερούς κανόνες, να ερμηνεύσουν τη σημασία του 3ου, 4ου και 5ου κανόνος της Σαρδικής και όλες εκείνες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες προσωπικότητες της Ανατολής κατέφυγαν στη Δύση αναζητώντας προστασία.** (Το κείμενο της απάντησης των Ορθοδόξων Πατριαρχών της Ανατολής προς τον πάπα Πίον Θ΄, το οποίο μνημονεύει το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας, ανα-φέρεται, όπως ήδη εσημειώθη, στους Κορινθίους που κατέφυγαν προς τον Κλήμεντα Ρώμης και στις περιπτώσεις των Αγίων Αθανασίου και Ιωάννου του Χρυσοστόμου που κατέφυγαν στους επισκόπους Ρώμης Ιούλιον και Ιννοκέντιον)[151].

Κανείς δεν μπορεί να αγνοεί την ιστορική πραγματικότητα[152], όπως αυτή προκύπτει από τις πηγές, τις οποίες οφείλει να αξιολογήσει. Και ενώ δε θα είναι δύσκολο να καταδειχθεί ότι όλα αυτά δε θεμελιώνουν ένα Πρωτείο εξουσίας, όπως το κατανοεί σήμερα η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, θα είναι αδύνατο να αρνηθεί κανείς ένα Πρωτείο τιμής, όχι όμως κενού περιεχομένου και συνδεδεμένου με προνόμια ερειδόμενα κανονικά στη Σύνοδο της Σαρδικής. Το θέμα όμως αυτό, σε ο,τι αφορά, τη Ρώμη δεν ενδιαφέρει στην παρούσα συγκυρία και εναπόκειται να εξετασθεί στην πορεία του διαλόγου με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.

Όταν το κείμενο του Πατριαρχείου Μόσχας αρνείται την ύπαρξη Πρώτου σε παγκόσμιο επίπεδο η δέχεται –κατ’ άλλη έκφραση– ένα Πρωτείο κενού περιεχομένου, ουσιαστικά τότε **αρνείται το περιεχόμενο των ιερών κανόνων που αποδίδουν σε συγκεκριμένους θρόνους το «Πρεσβείον», αποδίδουν ίσα Πρεσβεία στους θρόνους Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως, τους αποδίδουν εξαιρετικά προνόμια. Αρνείται την κανονική παράδοση δύο χιλιετιών.**

[Συνεχίζεται]

[143]. Ρ. Π. Β´, 126.

[144]. Ρ. Π. Γ´, 160-161.

[145]. Είναι θετικό ότι το κείμενο της Ραβέννας απορρίπτει οιαδήποτε αλλοίωση του υπό των Οικουμενικών Συνόδων διατυπωθέντος Συμβόλου της Πίστεως. (§ 33). Επισημαίνει ορθώς τη διαφωνία των δύο πλευρών ως προς την ερμηνεία του περιεχομένου των προνομίων του επισκόπου Ρώμης (§ 41). Το κείμενο της Ραβέννας δεν αναφέρεται και δεν ερμηνεύει τα ίσα Πρεσβεία των θρόνων Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως, τα προνόμια του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως βάσει των κανόνων θ´ και ιη´ της Οικουμενικής Συνόδου στη Χαλκηδόνα και τον α´ κανόνα της επί Φωτίου συγκληθείσης Συνόδου των ετών 879-80. Ενδεχομένως οι σχετικές θέσεις του όλου προβληματισμού για τα θέματα αυτά να καταγραφούν σε μελλοντικό κείμενο των δύο πλευρών. Αυτό άλλωστε αφήνει να εννοηθεί η § 45 του κειμένου της Ραβέννας.

[146]. Στόκείμενο, οπ. παρ.: «..вселенского первоиерарха, о которой ничего не говорят ни священные каноны, ни святоотеческое предание».

[147]. Στόκείμενο, οπ.παρ.: «...что привело бы уже к нарушению права первенствующей автокефальной Поместной Церкви самостоятельно выбирать своего Предстоятеля».

[148]. Προς την Μεγάλην Σύνοδον. Γραμματεία προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, 1, Ορθόδοξον Κέντρον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy Γενεύης, 1971, 72-74.

[149]. Επίσκεψις, Αρ. 369 (1986) 2-5.

[150]. Βλ. ανωτέρω, υποσ. 10.

[151]. Βλ. Απάντησις των Ορθοδόξων Πατριαρχών..., 916-17.

[152]. Βλ. Ρ. Bernardakis, Les appels au pape dans l' église greque jusqu' à Photius, Échos d' Orient 6(1907) 30-42, 118-125, 249-257.